

22 september 2019

HET ZEVENDE GEBOD: 'U ZULT NIET ECHTBREKEN'

Bijbellezing: Mattheus 5, 27-32 en 19, 1-12

Twee opmerkingen vooraf:

1. Overspel is een vreselijke daad. En echtscheiding betekent dat iets gebroken is, wat nooit gebroken had mogen worden. Dat is een ernstige waarheid... Maar laten wij oppassen dat wij niet de ene zonde groter maken dan de ander zonde. In de Bijbel worden andere zonden soms nog sterker benadrukt (gierigheid, hoogmoed).

2. Ook als u niet getrouwd bent, of als jij nog niet getrouwd bent, is het belangrijk om naar een preek over het zevende gebod te luisteren. Want het gaat hier om hoe wij als christelijke gemeente ons verhouden tot de maatschappij waar wij in staan. Immers: om in aanraking te komen met het thema 'echtscheiding' of 'overspel' hoef je niet een huwelijk te zijn aangegaan. Je hoeft alleen maar na 20.00 uur op tv te gaan zappen om acteurs met elkaar in bed te zien liggen en reclame over SecondLove en wat nog meer binnen te krijgen. Al deze prikkels beïnvloeden (onbewust) je gevoel, je gedachten, je normen en waarden!

Waarom is dit gebod belangrijk?

De Tien Geboden waren bedoeld om de samenleving van het volk van Israël te ordenen. Het zevende gebod houdt de familiebanden zuiver en voorkomt ingewikkeldheden bij bijvoorbeeld erfrecht ('van welke erfgenaam is wat?')

Maar ik denk dat dit gebod niet alleen is geschonken door God om de zaken in de samenleving op orde te houden... Het huwelijk is meer dan een praktische instelling, het huwelijk is *een venster waardoor je prachtige dingen mag zien van God... van de schepping... en van hoe God het leven heeft bedoeld...*

Het huwelijk is een venster, een vensterraam dat God al met de schepping van Zijn prachtige bouwwerk in het huis van de wereld heeft ingezet (19: 4-6) om ons daar doorheen prachtige dingen te laten zien.

God wil ons door dit venster van het huwelijk allereerst iets laten zien van Zichzelf. Van hoe Hij met ons wil leven in een verbond. Een verbond, waarbij Hij Zichzelf aan de belofte heeft verbonden dat Hij ons nooit zal verlaten..., dat Hij ons nooit in de steek zal laten... dat Hij er altijd voor ons zal zijn. Daarom gebruiken de profeten uit het Oude Testament ook steeds het beeld van het huwelijk, om duidelijk te maken wat God met ons voorheeft... en hoe erg het is om van God af te raken. En daarom noemt het Nieuwe Testament Christus ook de Bruidegom... en de christelijke gemeente de Bruid... Steeds worden wij opgeroepen om door dat venster van het huwelijk te kijken om iets van God en van Christus te zien, te begrijpen, te proeven.

God laat ons mensen door middel van de gave van het huwelijk ook zien en ervaren dat het leven van ons mensen als een *samenleven* is bedoeld. De schepping van de mensheid is bedoeld als een er-voor-elkaar-zijn. Als een zichzelf-aan-de-ander-durven-te-geven. Wij mensen, getrouwd of ongetrouwd, wij zijn geschapen als elkaars gelijken..., en daardoor ook elkaars tegenover. Ieder mens geheel anders geschapen, maar toch bestemd om met elkaar samen te leven. De mens als geschapen tot liefde... tot gemeenschap en verbondenheid met zijn medemens... aan de ander gegeven tot ondersteuning en als tegenover...

Het huwelijk is een venster waardoor wij tenslotte ook iets mogen ontdekken van wat geloven precies inhoudt: geloven is namelijk: voor altijd verbonden zijn aan de Heere Jezus... Hem liefhebben omdat je geliefd mag zijn..., Hem trouw zijn omdat je van Zijn trouw mag leven.

Het huwelijk is een venster waardoor wij iets van God mogen zien... waardoor wij iets mogen proeven van hoe het leven op aarde door de Schepper is bedoeld... en waardoor wij iets mogen begrijpen van wat geloven in praktijk betekent... En daarom is het zo erg als het huwelijk gebroken wordt. Want dan wordt dat vensterraam kapot gemaakt... en verdwijnt ons prachtige uitzicht. Door overtreding van het zevende gebod raakt het venster dat God in het gebouw van de schepping zette, aangetast. Het venster dat ons moest helpen om te zien Wie God is... en hoe God het leven prachtig heeft bedoeld...en wat geloven is... Zonder het licht dat door dat venster komt, raakt de samenleving zo donker, zo duister, ja vol van chaos en verwarring.

Wat houdt dit gebod in voor de praktijk van ons leven?

Laten wij nu naar de toepassing van het gebod kijken. Daarover ging de discussie ook tussen de Farizeeërs en Jezus, waarover Mattheüs 19 ons vertelt.

De Farizeeërs gaan een theologische discussie met Jezus aan. Niet om hiervan te leren, maar om Jezus klem te zeggen. Dat is even heel belangrijk om het geheel te snappen: Jezus is in Mattheüs 19 niet bezig om een huwelijksonderwijs te geven... Hier in Mattheüs 19 is sprake van een theologisch steekspel. Zou Jezus Zichzelf vastpraten of niet?

Hoe gaan de Farizeeërs hierin te werk? Nu, ze dragen een thema aan. Het thema om over te discussiëren is de scheidingsbrief, die Mozes volgens Deuteronomium 24 als mogelijkheid tot echtscheiding heeft gegeven. Wat is dat? Nu, als een man van zijn vrouw af wilde, dan moest hij haar een scheidingsbrief, een officieel document, meegeven, zodat de vrouw daardoor beschermd zou worden. Zij zou, op basis van dit document, weer een nieuw huwelijk mogen aangaan, in plaats van dat zij verdacht zou worden van ontrouw of wat dan ook. De discussie binnen het Jodendom toentertijd was nu: in welke gevallen zou men als man nu zo'n scheidingsbrief mogen gebruiken? Mozes was daar niet helemaal duidelijk over geweest.

Wat zou Jezus nu zeggen? Als Hij zou zeggen: je mag *altijd* scheiden van je vrouw, als je maar zo'n echtscheidingsbrief gebruikt, dan zou Hij ingaan tegen het zevende gebod... Maar als Jezus zou zeggen: je mag niet scheiden..., dan zou Hij tegen de geheiligde wet van Mozes ingaan... Nu, Jezus' antwoord was: alleen in geval van overspel mag je scheiden. En waarom mag je dan scheiden? Nu, het verbond dat eens is gesloten is dan al verbroken. Er valt niets meer te breken, te echt-breken, want de diepe breuk heeft al plaatsgevonden.

Ik leer hier twee dingen uit:

Ten eerste zegt Jezus niet dat je in geval van overspel *moet* scheiden. Er is soms ook de weg van vergeving. Dat is een heel moeilijke weg... een lange weg ook, die je heel veel gaat kosten als echtpaar..., maar het hoeft geen onmogelijke weg te zijn. ... Ook daarvoor moeten wij door het venster van het huwelijk weer kijken naar de Heere God. Hoe vaak is het volk van God er niet met andere goden vandoor gegaan en heeft zij God de rug toegekeerd? Wat is God toch vaak bedrogen!

Wat is Hij toch vaak gekrenkt..., tot jaloezie, woede en verdriet gedreven... Maar God hield de deur open voor Zijn volk. ... In geval van overspel is er de mogelijkheid tot scheiden. Ga daarom alsjeblieft slachtoffers van overspel niet adviseren dat zij vooral toch moeten vergeven, daarmee duw je hen soms nog meer in de put. Maar ga slachtoffers van overspel ook niet gelijk oproepen tot scheiden. Als christelijke gemeente leven wij namelijk van vergeving... en moeten wij in elke situatie in gebed zoeken of er de mogelijkheid van vergeven is. Soms niet. Maar soms ook wel. Daarin hebben wij elkaar... en bovenal de leiding van de Heilige Geest nodig.

En het tweede dat ik uit Jezus' antwoord leer, is het volgende: Jezus zegt dat je *alleen* in geval van overspel mag scheiden. De man kon niet alle mogelijke redenen aanvoeren om te scheiden, zoals in die tijd soms gebruikelijk was. *Jezus beschermt daarmee de vrouw.* Hij komt op voor de meest kwetsbare in de relatie ... Nou, die lijn moeten wij doortrekken. Want er kunnen ook *andere* situaties zijn, waarin er sprake is van grote kwetsbaarheid. Wanneer een vrouw (soms ook een man) lichamenlijk wordt mishandeld door de partner. Wanneer de vrouw, of de man, geestelijk kapot wordt gemaakt en aan de medicijnen moet. Wanneer kinderen ernstig worden beschadigd door het problematische huwelijk van hun ouders. Ook dan is de zorg voor de kwetsbaren het eerste wat nodig is... dan is de zorg voor de kwetsbaren in eerste instantie belangrijker dan het in stand houden van het huwelijk. Dan is dat de eerste verantwoordelijkheid.

En dan kom ik op een kernpunt uit deze discussie met de Farizeeërs... Het gaat hier in Mattheüs 19 niet om de vraag wanneer je nu precies wel en niet mag scheiden... daar hadden de Farizeeërs wel graag antwoord op gehad, maar dat kregen zij eigenlijk niet... Jezus geeft niet allemaal regels en uitzonderingen op de regels enzovoort... Jezus wijst de man op zijn *verantwoordelijkheid*. Er is maar één mogelijke reden tot scheiden, zegt Jezus, en dat is: als de vrouw zelf het verbond verbreekt door overspel. Dan mag de man het huwelijksverbond verbreken, want dan valt er eigenlijk ook niets meer te breken. Maar verder.. nee, scheiden is geen recht. *In het huwelijk gaat het namelijk niet om rechten... maar om je verantwoordelijkheid nemen.*

Als je je vrouw verstoot om een andere reden dan hoererij, zo zegt Jezus, dan pleeg je overspel. Want dan neem je je verantwoordelijkheid niet die je in het huwelijk hebt ontvangen. Ja, het is zelfs zo erg... als je je vrouw verstoot om een andere reden dan hoererij... dan pleeg *jij* overspel... Zie eens wat voor een schade je aanricht, als je je verantwoordelijkheid niet neemt! ... Jezus doet hier niet uit te doeken of de vrouw nu echt een overspeler is, als zij hertrouwt... dat is volgens mij niet de kwestie hier, hoe brandend die vraag ook kan zijn ... Jezus richt alle aandacht op die man, die zijn verantwoordelijkheid niet neemt en zijn vrouw verstoot. Daar gaat het om! Die man pleegt overspel, ook al schrijft hij nog zo'n nette echtscheidingbrief. Die man neemt zijn verantwoordelijkheid niet... en hij geeft daarmee de mogelijkheid dat er een ander komt die zijn plaats inneemt in dat onverbreekelijke verbond met zijn vrouw.

Ik denk dat wij hiermee tot de kern komen van wat Jezus ons in Mattheüs 19, maar ook in Mattheüs 5, wil leren: *neem je verantwoordelijkheid*. ... In sommige gevallen is het niet meer mogelijk om je verantwoordelijkheid te nemen voor je huwelijk. Dan moet je kiezen voor je verantwoordelijkheid voor de kinderen. Of voor bescherming van je lichaam of je geest. Dan moet je juist daarin je verantwoordelijkheid nemen. ... Maar in het huwelijk gaat het dus blijkaar niet om: word ik er gelukkig van? Geeft het mij wat ik ervan had verwacht? Krijg ik een mooi gezinnetje? En als dat niet zo is, waarom zou ik er dan mee doorgaan? Nee, *alles in het huwelijk draait om verantwoordelijkheid, om dienstbaarheid, om zelfopoffering. Jezelf geven... om de ander te mogen ontvangen.*

En daarmee staat de christelijke kerk als totaal wereldvreemd in de samenleving. Overal om ons heen horen wij dat het gaat om gevoel, om geluk, om bouwen aan je eigen leven. Nu, in het christelijk huwelijk is geluk, gevoel, genieten, seksualiteit, ook allemaal heel belangrijk... maar als dat de basis van je huwelijk is, dan bouw je je huwelijk op drijfzand. Want dan ben je in wezen bezig met je eigen huisje.. en je hoopt dat het huisje van je partner daar wat bij past... en als het er niet bij past... Nee, het christelijke huwelijk is een venster waardoor je veel meer mag zien: zelfopofferende liefde, onvoorwaardelijke aanvaarding, belangeloze trouw... met Christus als voorbeeld... met God als Hulp... Misschien klinkt zo'n christelijk huwelijk als een opgave... en dat is het ook... maar wat is het toch een geweldig mooi geschenk als je dat aan de ander mag geven en als je dat van de ander mag ontvangen: die zelfopofferende liefde, die onvoorwaardelijke aanvaarding, die belangeloze trouw... met Christus als voorbeeld... met God als Hulp.

Neem je verantwoordelijkheid. Dat is eigenlijk de kern van de hele discussie.

Verantwoordelijkheid, daar zit het woord 'antwoord' in. Zo heeft God de mens geschapen. Met *ver-antwoord*-elijkheid. Als mens die antwoord mag geven aan God. Als mens die antwoord mag geven aan Gods doel met ons leven. En daarom scherpt Jezus het zevende gebod ook aan in de Bergrede. Want het gaat er niet om dat je keurig tussen de grenspaaltjes bent gebleven. Het gaat om het antwoord dat je God en de ander geeft met je hart. Je kunt bijvoorbeeld keurig je vrouw lichamenlijk trouw zijn gebleven, maar met je geest bij allemaal andere vrouwen te zitten. Het gaat niet om de uiterlijke grenzen... het gaat om je verantwoordelijkheid, om het antwoord van je hart, de keuzen die je maakt, de wil waarvoor je je inzet. ... Wat doen u, jij en ik eraan om onze verantwoordelijkheid voor het huwelijk te nemen..., om onze verantwoordelijkheid te nemen in deze maatschappij, inzake relaties, seksualiteit en menselijk samenleven?

Wees daarom zuinig op je eigen huwelijk, als je dat mag hebben.

Raak niet verbitterd over de tegenvallende kwaliteiten van je man of je vrouw... die je vervolgens in verwijt-vorm bij hem of haar deponert... maar ga eerst bij jezelf te rade in hoeverre dat egoïsme van de mens ook bij jou aanwezig is... en je partner verhindert om zichzelf te zijn en er voor jou te zijn. Wacht niet tot je vrouw verandert of tot je man een antenne krijgt voor jou onuitgesproken verwachtingen. Ga niet de koude oorlog aan, als voortraject van een scheiding. Verander jezelf.

Verwacht van je vrouw of man ook niet teveel. Zoek eerst je heil, liefde, geluk in God... anders overvraag je je partner. Durf zelf kwetsbaar te zijn. Door ook op een niet-te-laet moment hulp in te schakelen. Soms lijkt het er wel op dat wij zuiniger zijn op onze rug doordat wij direct naar de fysio gaan... dan dat wij zuinig zijn op ons huwelijk: 'want dat doen wij zelf wel'.

Jezus gaf geen antwoord op alle mogelijke vragen rondom huwelijk, overspel en echtscheiding, op grenzen en mogelijkheden. Jezus vraagt ons hart. Ons antwoord. Hij stelt ons verantwoordelijk. Als man en vrouw in het huwelijk. Als christen in de maatschappij.

Het zevende gebod is daarbij geen rem op onze verlangens en behoeften: 'dit mag niet, dat ook niet.' Het zevende gebod is bedoeld om het venster tot God open te houden: om iets van Zijn verbondstrouw, Zijn opofferende liefde, Zijn onvoorwaardelijke aanvaarding te mogen blijven proeven... en uit te delen aan degene met wie je samen mag leven.

Wat een genade om zo'n gebod te mogen ontvangen!

Heeft u vragen of een reactie: ds. E.G. (Eddy) de Kruijff // 010 210 89 71 // dekruijff@live.nl